

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДІТЕЙ ТРЕТЬОГО РОКУ ЖИТТЯ: РУХОВИЙ РОЗВИТОК

Васильєва Світлана Андріївна,

канд. пед. наук,
Інститут проблем виховання НАПН України,
старший науковий співробітник,
лабораторія дошкільної освіти і виховання,
м. Київ, Україна,
vasilievasa@i.ua

Вступ. Дитина третього року життя з бажанням спілкується із ровесниками та педагогами, відвідує заклад дошкільної освіти (ЗДО), знайома із розташуванням предметів у груповій кімнаті, інших приміщеннях і готова продовжувати сприймати інформацію від вихователя під час ігор, ігрових вправ, індивідуального спілкування, під час виконання під групових завдань, загально групового об'єднання дітей.

Педагог, у свою чергу, розгортає освітній процес, щоб забезпечити почуття психологічної захищеності – довіри дитини до нового світу в який вона прийшла – світу ровесників з певними правилами та умовами співжиття, співіснування – що є одним із важливих завдань. Поряд із цим вихователь сприяє руховому розвитку дітей і розглядає цей процес як засіб повноцінного розвитку дитини; розуміє дитину, визнає її та приймає як особистість із власними психофізіологічними особливостями, не ігнорує її емоції та прояви.

Вихователі в експериментальних ЗДО м. Житомир (Україна), починаючи з березня 2020 року, озброєні розробками, які окреслили форми організації освітнього процесу в ЗДО, тематику планування на рік та тиждень. Переважають ігрові вправи, ігри, введено рухи-копії, історії про рухи для малят, ігри-демонстрації, рухливі ігри, а також матеріали, які допоможуть дитині сприймати рухи та керувати ними.

Питання доцільного використати педагогами форм організації освітнього процесу, під час яких дитина зможе проявити власну рухову активність, реалізувати потребу в русі, потребує практико-орієнтованого висвітлення.

Мета роботи. Уточнити форми організації освітнього процесу дітей третього року життя; на прикладах розкрити їх місце в потижневому плануванні організації життєдіяльності дітей, руховому середовищі, особливості проведення в умовах ЗДО.

Матеріали і методи. Застосовано методи аналізу та синтезу з метою визначення шляхів доцільного використання форм організації освітнього процесу дітей третього року життя в умовах ЗДО; практичні методи: розробка потижневого планування організації життєдіяльності дітей, занять різного типу. Заявлені форми організації уведено до освітнього процесу дітей раннього віку в Житомирських ЗДО.

Результати та обговорення. В один із днів тижня в освітньому процесі груп раннього віку пріоритетною є рухова діяльність дітей третього року життя. В цей день, відповідно тематичного планування на тиждень, наприклад за підтемою «Веселі іграшки», ми пропонуємо загально групове об'єднання дітей та ігрову вправу «До іграшок на гостини». Розгортання даної ігрової вправи потребує підготовки педагога, а саме використання динамічної конструкції (чарівного будиночка) в якій живуть іграшки (малих розмірів). Також на килимі або підлозі пропонуємо наклеїти жовті та зелені маркери (сліди або круги) у вигляді доріжок, які між собою переплутані. Передбачено музичний супровід для таночку на вибір педагога. Зважаючи на хід ігрової вправи «До іграшок на гостини», педагог має можливість у ході загально групового об'єднання дітей закріпити вміння вільно рухати руками під час ходьби, зосереджуючи увагу на процесі здійснення циклічних локомоторних рухів (чергування кроків лівої та правої ніг, а також погоджених з ними рухів руками)).

Упродовж тижня (наприклад у середу) запрошуємо дітей (від 1 до 3 осіб) до індивідуального заняття – ігрової вправи «Кульки». Педагогу допоможуть забезпечити рухове середовище такі матеріали: кульки, які міцно підвішені до

стелі вертикально на стрічки різного кольору; підвішені таким чином, щоб одні були вище рук дитини, інші на такому рівні, щоб дитина могла іграшку взяти до рук на рівні живота, дотриматися відстані між іграшками. У ході ігрової вправи вихователь може сформувати у дитини навички орієнтування у просторі; ходити, не наштовхуючись на предмети, які підвішені на рівні вище голови дитини, на рівні середини тулуба дитини; сформувати позитивну налаштованість до ходьби між предметами.

Однією із форм організації освітнього процесу є під групові завдання (наприклад у п'ятницю). Вихователь під час ігрової вправи або рухливої гри використовує кубики малого розміру різнокольорові; кошики по кількості дітей; динамічну конструкцію – піраміду з полочками, які можна потім зняти; природній матеріал на вибір педагога. Підбір та використання реальних матеріалів сприяє формуванню у дітей позитивного ставлення до ходьби, орієнтуванню у просторі (не наштовхуватися на предмети, які стоять на підлозі; закріпити поняття: вище, за, нижче, від).

Потребу вибору нових форм організації освітнього процесу з дітьми третього року життя забезпечено на базі Житомирських ЗДО № 43, № 57 Департаменту освіти Житомирської міської ради. До освітнього процесу впроваджено форми організації, спрямовані на розвиток відчуттів та сприймань у дитини третього року життя, процес осмисленого сприймання власного руху. За умови планування освітнього процесу, де пріоритетними в один із днів тижня (понеділок) є рухова діяльність та загально групове об'єднання дітей, нами введено історії про рухи для малят, як короткі розповіді, які дозволяють педагогу навчити дітей основним рухам. Вихователь зосереджує увагу на здійсненні руху фрагментарно, в уповільненому темпі, щоб дитина змогла розглянути власну дію, власний рух, зосередитись на його виконанні, за сприяння подразників та різноманітних дій з ними. Історії про рухи для малят розподілено за тематикою та підтемами. Текст для вихователя ми подаємо досить коротко. Водночас курсивом визначаємо методичні рекомендації під час спілкування педагога з дітьми, які введено до самого тесту вихователя. У такий

спосіб педагог орієнтується у методах та методичних прийомах виконання руху. Підтримуємо історію про рухи для малят рухливою грою, яка за змістом продовжує історію, наприклад, про Лисичку, сприяє закріпленню вміння дітей ходити, зосереджуючи увагу на виконанні фрагментів руху, дозволяє педагогу забезпечити потребу дітей у ходьбі, створює можливість підтримати їхнє бажання рухатись. Передбачені атрибути, матеріали (кущі (3), іграшки м'які – лисичка, зайчата (3-4), білочки (2), горобчики (3-5), ускладнення змісту, супроводжують рухливу гру та історію про рухи для малят від розгортання до завершення.

Під час загально групового об'єднання дітей ми вводимо ігри-демонстрації. Наприклад, гра-демонстрація «Стрибнути до промінчика» має за мету вправляти дітей у стрибках – рухах ациклічного типу, зосереджуючи увагу на виконанні всіх фрагментів руху у іграшки, демонструючи її стрибки, забезпечує потребу у русі – стрибках, бажання рухатись. Вихователь передбачає атрибути до гри-демонстрації: м'які іграшки – динамічні, лапки задні згинаються, сонечко із промінчиками, доріжки із кольорового картону, які забезпечують розгортання рухового середовища. Пропонує дітям влаштувати ігри для іграшок. Діти обирають іграшки. Педагог пояснює і показує: ось у мене в руках Зайчик, я хочу щоб він стрибав по цій доріжці. Я беру його в руки так, щоб він бачив доріжку перед собою, обличчям до доріжки. Ставлю Зайчика на задні лапки. Я відштовхую Зайчика від поверхні килимка, він підлітає вгору (до 10-15 см – інформація для вихователя), потім повертається на килимок, зігнувши задні лапки. Зайчик стрибає на задніх лапках, які зігнуті. Далі показ вихователя руху злитий з деталізацією особливостей виконання окремих частин руху. Подивіться, як я стрибаю на зігнутих ніжках. Я відштовхуюсь від килимка, підлітаю і повертаюсь на килимок на зігнутих в колінах ніжках. Спробуйте. Діти стрибають, мають знайти власні коліна і взятися за них, коли вони зігнуті під час приземлення. Візьміть іграшки і покажіть як вони стрибають. Дивіться, що відбувається з їхніми лапками. Як вони відштовхуються. Підлітають і повертаються на килимок, на зігнуті в колінах

лапках. Дітям потрібно пояснити, де у Зайчика або Лисички коліно, педагог має показати місце згину на лапці у м'якої іграшки. Коли діти відпрацювали рухи, розглянули їх, керуючи іграшкою, варто спрямувати увагу дітей на Сонечко та його промінчики. Пропонуємо дітям взяти іграшки і зробити так, щоб ці іграшки могли дострибнути до промінчиків. Показує вихователь, як її Зайчик вміє дострибнути до промінчика. Діти мають діяти та керувати іграшкою. Таким чином, дитина сама демонструє рух, а подразник-іграшка сприяє демонстрації та виступає в ролі предмета-подразника, яким дитина керує. Далі розгортаємо рухливу гру, яка підкріплює бажання дитини ще раз повторити рух, вправлятися з іграшкою, грати у такий спосіб, демонструючи рух із бажанням.

Висновки. Уточнено форми організації освітнього процесу дітей третього року життя; на прикладах розкрито їх місце в потижневому плануванні організації життєдіяльності дітей, руховому середовищі закладу дошкільної освіти; зосереджено увагу на практико-орієнтованих особливостях проведення ігрових вправ, рухливих ігор, історій про рухи для малят, ігор-демонстрацій в умовах ЗДО.

Література

Васильєва, С.А. (2019). Понятійне поле дослідження проблеми рухового розвитку дітей третього року життя. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей і молоді*. Збірник наукових праць. Київ: Інститут проблем виховання НАПН України, вип. 23. Кн. 1.

Васильєва, С.А. (2021). Роль вихователя у відтворенні рухів дітьми третього року життя в умовах ЗДО. *IX Міжнародна науково-практична конференція EUROPEAN SCIENTIFIC DISCUSSIONS*. 18-20 липня 2021 року. м. Рим (Італія).

Взято з <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2021/07/EUROPEAN-SCIENTIFIC-DISCUSSIONS-18-20.07.2021.pdf> (29.07.2021).

Гавриш, Н.В., Рагозіна, В.В., Васильєва, С.А. (2020). Моделювання освітнього процесу в групах раннього віку. *Теоретико-методичні проблеми виховання*

дітей та учнівської молоді. Збірник наукових праць. Київ: Інститут проблем виховання НАПН України. Вип. 24. Кн.1.